

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio III. De adiuratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

QVÆSTIO III.

DE ADIVRATIONE.

S. Thom. 2. 2. quæst. 90.

ARTICVLVS I.

Utrum liceat hominem adiurare.

Ad iurationi annexa est adiuratio, atque adeo post illius tractatum congruit, ut quæstio hæc subtexatur. Quæritur ergo D. Thom. hic tres articulos, tametsi quatuor sint rerum genera: quas in visu & more est adiurare, quas sunt Deus, homines, demones, ac res denique irrationales. De Deo ergo ac de homine respondet in hoc primo articulo quinque conclusionibus. Prima est, Adiurare est aliquid vel superiorem nobis, vel inferiorem per diuinam aliquam obtestationem ad aliquid agendum ordinare. Quam utiq; definitionem probat ex ordine adiurationis ad iuramentum promissorium. Potest enim quisque & seipsum & superiorem se atque se inferiorem ad aliquid agendum ordinare & destinare, se autem ipsum per iuramentum, hoc est per reuerentiam diuini nominis quisque destinat & obligat ad id faciendum quod promittit. Dum ergo aliam per aliquod sacrum addicit ad aliquid agendum, siue deprecando, si est superior, siue imperando, si est sibi inferior, tunc dicitur illum adiurare. Secunda conclusio. Differentia est inter iuramentum, quo quis se obligat, & adiurationem, qua alios ad aliquid mouet & excitat. Est enim homo suarum actionum dominus, non tamen eorum quæ sunt ab alio agenda, nisi sibi sit subditus: ob idque sibi ipsi potest per iuramentum necessitatem imponere, non autem alijs præterquam sibi subiectis. Tertia conclusio: Si quis per inuocationem diuini nominis vel cuiusque rei factæ illi, qui sibi non subditur necessitatem quidpiam agendi imponere intentant, sicut sibi ipsi imponit iurando, cuiusmodi adiuratio illicita est. Sanè cum sit iniuriosa usurpatio potestatis quæ in alium non habet. Quarta conclusio: Cuiuscunque superiori licitum est, dum ratio ne

cessitatem affert, sibi subditos in materia licita & honesta tali genere adiurationis constringere. Quinta conclusio: Licitum est cuiusque quosuis alios, siue sibi superiores, siue inferiores citra necessitatis impositionem per reuerentiam diuini nominis vel alicuius rei factæ ad aliquid agendum adducere. Et dum ait D. Thom. hoc licere respectu quorumlibet, Deum etiam comprehendit quem adiurare possumus. Quare in argumento duo protulit contra questionem exempla. Alterum, quod Deum ipsum per aliqua sacra obtestationes obsecramus. Alterum Apostoli ad Roman. 1. 2. ubi per Dei misericordiam obsecrat fideles. Quæ quidem obsecrationes quædam sunt adiurationis forme.

Quinta conclusio.

Adiuratio.

Adiurare, si vim præpositionis, quæ augmentatiua est, consideres, idem est quod valde iurare, & potissimum per execrationem, cum quis negas se aliquid fecisse, ait Dispeream, si hoc feci. Vnde apud Terentium in Hecy. Sancte adiurat non posse apud vos Pamphilum se absente perdurare. Impræsentiarum autem idem est, quod iurando quempiam ad opus aliquod appellere & inducere: sicut abiurare, idem est quod aliquid iuramento abigere & repellere. Quemadmodum in baptismo abiuramus demones, illis eorumque pompis abrenunciantes; & hæretici dum conuertuntur, hæresim abiurant. Est ergo Latine adiuro, idem quod Græcè ἐξορκίζω, unde exorcismus, idem est quod adiuratio. Et quamuis frequentius usurpetur pro adiuratione demonum, qui ab energuminis exorcismis propelluntur, latius tamen patet, ut modo dicebamus. Nam, & Deum adiuramus & homines & irrationales bestiolas, & tempestates nobis nocentes. Adiuramus enim Deum, cum per merita filij sui eum obsecramus. Quem quidem morem ecclesia in periodis omnium collectarum obseruat, cum in calce semper ponat per dominum nostrum Iesum Christum, &c. Et adiuramus Christum per suam crucem, perque suam passionem & resurrectionem; & miser obsecrant per viscera Christi, per meritum Deiparæ virginis. In summa, ut ait S. Thomas. Sicut per iuramentum necessitati faciendi aliquid, nos ipsos adigimus, ita & adiuratione alios inducimus. Quo fit, ut sicut iuratio sic etiam adiuratio, dum legitima est, ad virtutem religionis pertineat:

D d d 4 & dum

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

Quarta conclusio.

Argu.

& dum est illicita, sit etiam vitium religionis contrarium. Atqui idem est de abiuratione: coniuratio verò alium habet significatum. est enim conspiratio in aliquod facinus reipublice perniciosum: sic dicta, quia multi in eundem finem simul iurant, quãuis & pro vehementi adiuratione vsurpetur: coniurantur enim tempestates. Tertia tamen cõclusio esse cuiuspiam ambigua potest, qua negatur licitum esse necessitatem per adiurationem imponere alicui non subdito. Nam dum quis ab aliquo iuramentum petit & recipit seruandi fidem contractus & pacti, nempe ab emptore solvendi pretium creditum, illum videtur adiurando necessaria obligatione devincire. Perinde omnino ac de Abraham Genes. 24. legitur, qui seruum iureiurando perstrinxit, supposita fecemori manu, ne uxorem filio suo Isaac de filiabus Chananaeorum, sed de terra cognationis suæ acciperet. Qua propter nullum hac ratione discrimen est inter seruum, & alium, qui est liber & sui iuris. Hoc argumentum ob id fecimus, ut penitus ratio adiurationis exprimeretur, quatenus à simplici iuratione differt haud enim negat conclusio, quin possit quisque quamlibet iuramento constringere: nam à rege ipso capitur iusiurandum obligatorium, sed de adiuratione fit in ea sermo. Et enim differentia, quod cum iuramentum ab aliquo capitur, idem ipse à quo capitur actione propria iurat, seipsum obligans, siue alterius, qui iuramentum recipit, seruus sit, siue dominus. Adiuratio verò non actio eius est qui adiuratur, sed adiurantis: ut si verbi gratia, ego quempiam prece & sacrorum obsecratione ad aliquid agendum moneam, sicut Pontifex dixit Christus, Matth. 26. Adiuro te per Deum viuum, ut dicas nobis, si tu es Christus: hoc enim non fuit iuramentum capere, sed adiurare. Et Num. 5. aiebat le: zelotipie: Adiurabit mulierem sacerdos, & dicet: si non dormiuit vir alienus & tecum, &c. Et 1. Reg. 14. adiurauit Saul populum dicens: Maledictus vir qui comederit panem vsq; ad vesperum donec vlciscar de inimicis meis. Haud ergo adiuratio idem est quod iuratio. Vnde fit consequens, quod qui contra adiurationem sibi factam venit etiam si seruus sit, neutiquam est per iurum, quod re verà esset, si ipse iurasset licet fiat criminis inobediencie reus. Quocirca si A-

braham fecit, ut seruus suis verbis protulisset iuramentum per dominum celi & terre, non fuit adiuratio: sed capio iuramenti, quod fecit seruus seipsum obligans. Magis tamen contentan cum textui apparet, illa verba Abraham per modum adiurationis protulisse, dicens, Adiuro te per dominum Deum celi & terre, &c. tamen si capio iuramenti nonnquam adiuratio dicitur. Legitur namque Iosue 2. Postquam exploratorum hospita illos iuramento deuinxit, ut se domumque seruaarent suam, innoxij erimus à iuramento, hoc quoque adiuuasti nos, &c. Potest ergo, ut quarta asseruit conclusio, dominus non solum iuramenti à seruo exigere, verum & ipsam propriam verbis per Deum & sacra adiurare. Et tunc seruus tenetur parere ex fide quam domino debet. Attamen per proprium iuramentum astrictus quisque constringitur, quam per alterius adiurationem. Est tamen grauior culpa adiurato seruo, si non sit obtemperans quam si non fuisse adiuratus. Qua propter domini iure nequeunt sine causa legitima seruos imperado adiurare. Quia verò alie adiurationem, que sunt ad superiores, non debent esse competeri ratione fieri est enim importuna & religioni minus consonum, dum quidam vigent necessitate, ut miserum obolum extorqueant per Christi vulnera perque intemperate vitæ viscera, obuium quemlibet adiurare imò dum Deum obsecrantes adiuramus, debemus obsecrationis rei, quam postulamus, admetiri, & non pro te, que minima pecunia aestimatur, contremendas obsecrationes accumulare.

Primum argum. D. Tho. sumitur ex Origene hom. 35. super illud Matth. 26. Adiuro te per Deum viuum &c. vbi ait, Estimo quoniam non oportet, ut homo qui vult secundum Euangelium viuere, adinret alterum. Si enim iurare non licet quantum ad Euangelium Christi mandatum neque licet adiurare. Idque inde confirmatur, quod princeps ille. Sacerdoti Iesum illicitè adiurauit per Deum viuum. Responso tamen est Origene id intelligere de adiuratione, quod quis alium non sibi subditum cogendo adiurat. Adiuratio autem principis sacerdotum iniqua ob id fuit, quod illo pacto voluit perstringere

stringere Christum, ac si eius esset legitimus princeps. Erat enim Iudæis frequentius adiurare subditos, quam iuramentum ab illis exigere: præcipue quod princeps ille veritus fuit à Christo iuramentum exigere: timens ne ille facere renueret. Ad iuratio tamen illa multis nominibus fuit absurda. Primum, ex defectu potestatis: quoniam in processu illo, quo Iudæi ad Christi necem tendebant, non poterant eum de crimine interrogare, quia non poterant interficere quemquam. Secundò, quia superflua erat interrogatio, cum satis id per doctrinam & miracula Christi debuissent habere exploratum eum esse Christum. Ad hæc adiuratio illa impura erat & nefanda, quia nolebant id à Christo audire, vt crederent, sed vt ansam (vt fecerunt) inde nanciscerentur adigendi eum in mortem. Quare Christus neque paruit respondendo sum, neque prius negavit cum responderit, Tu dixisti.

Secundū argum.

Secundum argumentum eodem pertinet, scilicet, quod non licet adiuratione alium compellere, necessitatem illi imponendo præterquam subditum.

Tertio argumento discrimen tangit, quod nos supra inter adiurationem & captiorem iuramenti declarauimus. Arguit enim, Adiurare est aliquem ad iurandum inducere: quod tantum potest dominus in seruum, vel creditor in debitorem, ergo non licet inferioribus superiores adiurare.

Discrimen inter adiurare Deum & adiurare hominem.

Respondendo autem assumptum negat. Adiurare enim non est alium ad iurandum inducere, sed obsecratione ad aliquid prouocare. Et autem differentia inter adiurationem, qua ad hominem vimur, & qua vimur ad Deum. Cum enim hominem adiuramus, cõtendimus per factorum reuerentiam eius animum emollire, & immutare. Cum autem Deum, qui omnino immutabilis est, obsecramus, non id intendimus; impium enim hoc esset, sed contendimus aliquid ab eo obtinere, si modo per æternam eius voluntatem nobis destinauit concedere. Multa enim nobis, quæ ab æterno elargiri constituit, decernit dare p nostras obsecrationes & merita, quæ sunt effectus gratiæ, atque adeo prædestinationis. Itaque licet nos sine nostris meritis & prædestinauerit, & per præuenientem gratiam vocauerit, tamen nos per eius adiutricem gratiam & nostra ope

ra, ac subinde p nostras obsecrationes augmentum spiritualium charismatum promeremur; iuxta verbum Petri, Certam vestram vocationem facite.

ARTICVLVS IIII.

Utrum liceat daemones adiurare.

Svblequitur, vt videamus, an liceat adiurare daemones? Ad quod D. Thom. supposita distinctione duabus conclusionibus respondet. Distinctio ex superioribus colligitur; Bisariam namque quempiam adiuramus, scilicet per modum deprecationis, ob reuerentiam rei sacre quempiam inducendo, & rursus per modum compulsionis.

Prima ergo conclusio est; Neutiquam licet daemones per modum deprecationis adiurare. Cuius ratio est, quia hoc genus quoddam est benevolentie & amicitie; quam erga daemones nullatenus gerere fas est. Secundus autem modus subdistinguitur. Nam alium compellendo adiurare dupliciter accidit scilicet, aut tanquam hostem aut tanquam subditum. Præterea tanquam hostem aut ad illum repellendū & propullandum, ne nobis noceat, aut ad aliquid ab eis obtinendum, siue per doctrinam, siue per aliud quoduis auxilium.

Prima conclusio

Est ergo secunda conclusio quadrimbris; Daemones per modum compulsionis adiurare possumus, non tamen tanquam nobis subditos idque ad ipsos repellendos non autem ad aliquid ab eis obtinendum, nisi forsan aliqua nobis affuisset diuina inspiratio, vt id faciamus. Ad huius autem conclusionis intellectum, speculandum est, daemones in huius vitæ decursu constitutos esse aduersarios nostros. Etenim vt post originalem culpam amisso si æno originali iustitiæ, relicta nobis fuit rebellio carnis ad exercitium, sic & post victoriam serpentis qua daemones primos nostros parentes superarunt, permillum illis est, vt nos bello impugnent, nempe vt per hanc militiam, quæ vt ait Iob, est vita hominis super terram, ad triumphum sempiternæ felicitatis promoueamur. Vnde Paulus ad Ephes. sexto. Induite vos inquit, aduersus insidias diaboli, &c. Sunt ergo daemones in hac vita aduersarij nostri, tanquam leones (vt ait Petrus) in nos rugientes;

Secunda conclusio

gientes: in futura vero erunt vt ministri iustitiæ Dei, vltiores nostrorum scelerum. Non tamen sunt nobis tanquam serui subiecti, sed Dei angelorumque dispositioni subduntur, iuxta verbum August. 3. de Trinit. Spiritus desertus regitur per spiritum iustum. Hac enim ratione & prouincijs & nostrum singulis addicti diuinitus sunt angeli in custodiam ad hoc gerendum cū illis bellum. Patent ergo singula conclusionis particula. Possimus enim demones per virtutem diuini nominis a nobis propulsi, ne nobis vel spiritualiter, vel corporaliter noceant; hanc enim nobis potestatem Christus relquit. Vnde Luc. 10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. In cuius virtute potestatis ecclesia exorcismos instituit, ad expellendos demones ab obsessis corporibus. Imo vero idem redemptor de ijs, qui in ipsum credituri erant, ait Marc. 16. In nomine meo demonia eicient, &c. Hinc ergo sequitur secunda particula, quod eos non possumus tanquam nobis subditos, nobisque obtemperantes adiurare, sed per vim arcere, ne nobis aduersentur. Sequitur deinde tertiã particula quod neque possumus eos virgere, vt nos doceant, aliãve vlla ratione inueniri: hoc enim esset nos erga illos tanquã erga amicos gerere. Nisi forsã diuinus instinctus ad id nos excitet, sicut de D. Iacobo legitur qui demonem compulsi: vt Hermogenẽ ad se adduceret.

Est autem circa has conclusiones tantulum nobis immorandum, vt exactius exploremus: vtum aliquid nobis cum demonibus commercium habere liceat? Ad cuius intellectum notandum est, quod demones, quia spirituales sunt creature, qui ideo in suis motibus a loco non pendent, sed subito se & alia mouere possunt, multa supra humanam facultatem in naturalibus efficere valent, vera tamen miracula nequaquam. Verum enim miraculum est, quod supra naturam fit: supra naturam vero nihil, nisi virtute Dei, qui vniuersalis est natura dominus, fieri potest. Deus autem talem virtutem nunquam demonibus impertitur, vt Diuus Thom. de potentia. q. 6. art. 3. auctor est. Nam cum demonis voluntas semper sit ad malum intenta, si Deus virtutem miraculorum illis donaret, testis

fieret illorum prauitatis: quod absurdum est concedere. Miraculum enim testimonium est diuinæ voluntatis. Quare et ad Thesã ait Pul. aduentum Antichristi fore in omni virtute & signis & prodigijs mendacibus. Imo vero non solum hanc virtutem illis Deus non tribuit, verum neque eos tantum facere sinit, quantum sua natura possent. Itaq. sicut angelis bonis minimum virtutem supra suam naturam cõferita & malos arcet, ne totum faciant quod naturaliter valent, & vtrunque in bono non sinit. Vnde Aug. li. 3. de Trin. c. 9. Quod angeli, inquit, mali possent si permitteretur: ideo non pnt, quia non permittuntur. Et illa cohibitio, dicitur ligatio demonum: permittit autẽ vt aliquid faciant, nuncupatur solutio, sicut intentione Iob soluta fuit demonis potentia, certis in limitibus ne transgrederetur: inuaderet, quam suis viribus nequiter posset. Et Apoc. 10. legitur, quod oportebit demonem solui modico tempore sub aduentu Antichristi. Potestatem ergo demones in ijs potentijs, que nobis miracula censentur, trisariam exercent. Vno modo faciendo, vt res appareant que vix non extant, idq. permutationem organo phantasiæ, commotionisque sp̃erum & sumigantium humorum capitis, sicut demoniis vltu venit, & phreneticis, & mentecaptis, quib. per eiusmodi elusionem se suum multa in aere apparent, que non sunt. Quo pacto portenta illa, que Marcus Varro enarrat, interpretatur Aug. lib. 14. de ciuitate Dei, videlicet focios Vlyssis ab illa famosissima Circe conuersos in bestias, & Archades stagnum quoddam transuersos conuersos in lupos, & Diomedis focios in aues, que aliquãtulo post tempore ad eius sepulchrum circumuolabant: Quem admodum Aug. ipse in Italia vidisse affirmat stellarum mulieres, que venenum in castro hominibus porrigentes in iumenta conuertebant: sicuti Apuleius de se vel narrat, vel fingit. Ait inquam Aug. id sopitis sensibus per internam eorum illusionem apparuisse; quãuis si aues ille circum sepulchrum Diomedis volantes permanserunt, aliunde erãt ministerio demonum allata. Vnde Magi, qui hac arte vtuntur, practiciatores dicuntur: solent enim magnifica conuiuia instruere, mensasque epulis reficere, & ministrantium frequentia peruenire, vt de nostro Inacho a Mendocia fertur,

Dubiũ.
Dæmo-
nũ ptas.

tur, quæ tamen tandem derepentè in car-
bones inq; alia id genus futilia euaneſcunt.
Parimodo, & ludi, quos noſtri de paſſa
paſſa vocant, preſtigie nuncupantur: vel
quod oculorum aciem perſtringant, vel
ab ſtyge, quod eſt tenebræ quali ſenſus ob-
tenebrent, vt res cernere videantur, quæ
non ſunt, tamen non omnes illos luſores
dæmonum ope cenſendi ſunt: alioqui
non ita vulgo permitterentur: poſſunt
enim manuum agilitate, & celeritate res
fiſtas, ſeu veras oſtendere. Secundo modo
id faciunt applicando naturalia actiua paſ-
ſiuis: ſicuti idem Aug. li. 3. de trinit. cap. 7.
& 8. & lib. 3. quæſt. q. 79 ait Magos Pharao-
nis conuerſiſſe virgas in ſerpentes & ran-
nas: afferendo, ſcilicet aliunde aliquid pu-
treſactiuum, quod eas citiſſimè putreſcere
faceret, atq; in illa animantia trãſformati.
Nam ſcriptura Exod. 7. Magos faciſſe ſimi-
liter de ſuis virgis affirmat, ſicut Aaron de
ſuis; quamuis Aaron virtute diuina per
verum miraculum: Magi verò citrà mira-
culum per artem & modum naturæ. At
verò vt Deus oſtenderet quidquid creatu-
ra facit, etiam malus dæmon, à ſua ipſius
pãte pendere, & permittit illos aliqua face-
re, & tandem adhibuit ne plura facerent.
Qui enim virgas in ſerpentes & ranas &
alia animantia conuerterant, tandem ne-
quiuerunt eaſdem in ciniphes transforma-
re. Quare conſeſſi ipſi ſunt dicentes: Digi-
tus Dei eſt hic. Accedit & in hanc cauſam
id quod maxime ad notandum eſt, nempe
in herbis, lapidibus, & aquis, & reliquis
naturalibus rebus, mirificas in eſſe virtutes
hominibus quidem ignotas, quas dæ-
mones cognofcentes citiſſimo quidem
motu afferre poſſunt, quocunq; velint, ad
inſolentiſſi nos effectus demonſtrandos.
Nam profectò, vt lib. 2. de ciuitate Dei,
cap. 4. auctor eſt Auguſt. qui primum ma-
gnetis virtutem trahentis ferrum agnoue-
rit, non poteſt dum primum viderit, non
illico in admirationem rapi: quod ipſe Au-
guſt. ſibi viu veniſſe fatetur, Subiungit autè
c. 5. mirabilia multa naturalia, nempe apud
Garamantes emanare fontem tam frigi-
dum diebus, vt non bibatur: tam feruidū
noctibus, vt nõ tangatur. Et in Epyro aliū
in quo faces accenſe extinguuntur, & extrin-
ſe accenduntur. Et Ariſt. in lib. de admi-
Magis ſa randis rebus, ait lapidè Modam in Tigri-
picantes. de reperiri, quem qui portauerit, à feris læ-

di nequibit, herbamq; chariſſam creſcere.
iumontes Igero, quam ſi mulier portau-
erit, homines ad ſui amorem pelliciet. Et
Plin. atq; alij mirabilia huius generis refer-
runt. Iſs ergo poſſunt homines ſupra ho-
minum captu vt, vt miracula facere exiſti-
muntur. Quare Magi, ſi ad primum vo-
cis ſignificatum attendas, ijdem ſunt qui
ſapientes, videlicet rerum naturas per-
ſerutarentur. Sed quia à Zoroaſte Perſa
Magorum principe ceptum eſt per aſtro-
rum ſpeculationem, quod eius nomen ſon-
nat, de rerum euentibus iudicare, illam
occaſionem naſti dæmones inſinuaue-
runt ſeſe ad plures euentus reuelandos.
Et inde Magi ceperunt male audire eſ-
ſe q; inſames, nempe quod non ſolum natu-
rali cognitione, ſed dæmonum ope & ad-
miniculo vtentur. Tertius ergo modus,
quo dæmones miracula ſe mentuntur fa-
cere, eſt quod intrantes aliena corpora,
ſeu viuã, ſed inanima, occulta & humana
cognitione remota, loquuntur. Quocirca
faſſiſſima eſt opinio Hermetis Trimegi-
ſti, quem D. Auguſt. lib. 8. de ciuita. Dei re-
fert. & Alexand. in lib. de magicis ſuſtètar, Alex.
videlicet, quod omnia Magorum opera in
cauſas naturales reſoluunt ac poſſiſſimū
in aſtorum concurſus. Quamobrem ſo-
lent. Magi certis obſeruatis aſtris, certisq;
adeò temporum momentis, an ullos ſta-
tuſq; aſtronomicas fabricare, quibus mira-
biles virtutes tribuunt, à quibus anulis ſū-
pra occaſione in anulis à maleficis ſpiritus
familiares digito geſtari ſolent. Quod au-
tem aſtorum concurſus atq; influxus ad
id non ſufficiant, patet. Nam quamuis
ita ſit, quod ſydera per ſuas influentias
his inferioribus dominentur: tamen mul-
ta faciunt Magi quæ per naturam impoſſi-
bile eſt fieri. Faciunt enim ſtatuas mone-
ri, atq; adeò loqui, & reſponſa dare, quæ
niſi viuenti atque intellectum habenti cõ-
guere nequeunt. Vitam autem nulla
reſ niſi ab alio viuente per generationem
habere valet, vel Deo, qui dominus
eſt naturæ id præſtante. Quapropter cer-
tum eſt, dæmones eaſdem aſtronomicas
fabricas ingreſſos, illos exhibere motus
& loquelas, ſicut in energuminis faciunt.
ſiſter namque angelus bonus lingua aſi-
næ Balaam loquebatur. Sed rogas, nunq;
nũ poſſet anima negotio demonis afferri,
q; corpus reſumeret, informaretq; perin-
deat

Tertius
modus.

Herme-
Alex.

Mirabi-
les rerū
natura-
lum vir-
tutes.

de atq; in die iudicii? Respondetur in minime fieri posse, est enim opus supernaturale, ob idq; inter vera miracula recensendum, quæ demon facere nequaquam potest: Quocirca historiam Saulis, quæ vt 1. Reg. 18 legitur per Phitoniam fecit suscitari Samuelem nequaquam sic intelligere fas est, vt arte demonum fuerit verè suscitatus: sed vel quod Augu. ad Simplicianum ait: dispensatione Dei spiritus eius apparuit, vel etiam reuixit, vt verba historiarum sonant. Et Eccles. 46. notatur vel fortasse, vt idem Aug. 21. de ciui. auctor est quod refertur 26. quæst. 5. cano. mirum arte magica inuocatus demon sub forma Samue-
 lis apparuit, sapissime namq; se esse defunctorum animas mentiuntur. Atque ita intelligendum est, quod Clemen. libro primo, de Simone Mago refert, qui aiebat in hominibus à se interfectis, retineri sua arte animas, erant enim plane demones. Ad aliquam ergo istarum trium causarum, vniuersi demonici effectus reducendi sunt. Vnde laruatum (quas nostri Bruxas appellant) maleficia in causam primam fere auctores referunt, scilicet quod somno sopite manent in suis domibus, aut in extasim rapta, somniantes illa facere, quæ demones assumptis ex aere similibus corporibus perpetrant: cui sententiæ D. Aug. applaudit. At profectò ad eò sunt multa experimenta de hac re comperita, vt non esset vanum opinari nonnunquam rapi per aera motu demonum inuisibiles factas, vt ipse Deum offendentes mala perperant. Nam compertum est dum illa mala faciunt abesse suis domibus, & electis quibus accubuerant. Hæc autem examinandi non datur hic locus: de quibus ergo satis. Secundò autem ad præsens attinens propositum adnotandum est demones in odia Dei quod primo actu conceperunt, ad eò esse obstinatos & obduratos, vt quidquid vel faciant vel meditentur ex alio odio dimanet: & ad Deum ipsum infestandum procedat. Quocirca (id quod consideratè meditandum est) odia quæ in nos exercent, non in nostrum tantum malum intèdunt: sed vt Deum offendat, & iniurijs persequantur, eumque eo sine & proposito frustrentur, quo nos creant: videlicet ne gloria sua nomenque amplificetur. Quapropter professio nostra est aduersus illos tanquam aduersus acceri-

mos hostes nostros, perpetuum gerenda, quod super fontem baptismi illis indicimus, nomina nostra dantes in milia Christi aduersus illos, quos ideo abiremus, renuntiantes illis omnibus pompis eorum, atque adeo sanctissime polliciantes nullo nos vnquam eorum favore, aut auxilio aut beneficio vti.

Ex his ergo colligitur conclusio prima, qua ad propositam questionem respondetur, videlicet quòd nullum cum illis commercium inire possumus aut societatem aut pactum, quod vilius sit beneuolentia indicium: sed semper debeamus illos, vt summos hostes tractare, etiam si vltro nobis gratisque aliquod beneficium offerat, nihil à nobis exigentes. Idque non solum quia praua eorum voluntas nihil nobis nisi in malum nostrum impendere potest, sed etiam si in bonum nostrum esse semper successurum: quia hostes sunt Dei, nullum eorum beneficium acceptare possumus. Id quod apprimè notandum est. Nà illud aut petere aut suscipere esset delictum à fide Dei & seu transfugas in eorum militiam transigrare. Atque hic maxime locus habet illud Christi, Qui mecum non est, contra me est: & qui mecum non colligit, & spargit. Nam & inter humanos reges lex est, vt miles qui aliquid à b. hoste ceperit reus fiat fractæ fidei. Vnde Paul. 1. ad Cor. 10. Nolo vos socios fieri demoniorum. Ex quibus sit consequens ratioque ad expellendos alios demones neque ad illorum maleficia dissoluenda & curanda licet alium demonem inuocare. Potest enim unus alium pellere, quia non sunt omnes æqualis viri utis, sed neq; hoc licet eò quòd aliquod esset beneficium quod ab illis recipere non possumus. Huius autem demoniaci consortij gradus erunt alij alijs nequiores: nam eorum adoratio summum obtinet idololatriæ fastigium. Enimuerò quamuis reliquas creaturas pro. Dijs colere, vt homines & marmora sacra immanis sit idololatriæ impietas: dicibiliter sceleriosus est demones colere, vt pote qui summum Dei odium in ipsum continenter exercent. Secundus pauloque inferior gradus est, aliquam amicitiam seu inter pares cum illis contrahere. Solent se enim insinuare tanquam incubos, & succubos, deinde quasi consubiores in rebus, quæ sunt hominibus clariss.

De laruis.

Odium demonum.

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

lone, atque adeo ceu medici ad curandos corporum morbos. Neque vero in initio, quæ sua vafricies est, quidpiam ab hominibus vicissim repossunt ut astutius eos inescare valeant. Sed & hæc tamen societas ad apostasiam pertinet, grauiissimumque adeo peccatum est. Tertius gradus est deinde remissior, aliquid ab eis citra vllum amicitie iudicium petere, vel illos ad aliquid inuocare etiam si securissimus sis, nulla re amicitia cum illis colligare, & peius est cum illis aliquid pacisci etiam citra cultum vel adorationem, sed tanquam hosti dicere, asser mihî tale aut tale auxilium, & reddam tibi hoc. In summa enim eiusmodi societas ois id peccatum est apostasie, quod cum hoste Dei contrahitur, & quasi cum rege alterius regni, quod celestis aduersatur & cura tali hoste, qui nullas potest inducias habere belli, sed continenter absque vlla cessatione aduersus Deum & nos pugnat, quasi leo rugiens qua tens quem deuoret. Secunda ergo conclusio in præsentiarum sit, quod possumus cum demonibus præcisè colloqui & conuersari tanquam cum hostibus idque dupliciter vel eos virtutes Dei expellendo ut per exorcismos facimus, vel compellendo ad aliquid seruitium, ut Simon & Iudas demones compulerunt suam statuem confringere, & Iaco. alium, vt Hermogenem ad te adduceret.

Primū & tertium argumentum D. Thom. facillima sunt. Primum enim est Origenis auctoritas super Math. loco supra citato, dicentis, non esse secundum potestatem datam à saluatore adiurare demonia, sed Iudaicum esse. Hoc autem intelligitur de adiuratione, quæ non fit virtute diuina ad demones compellendos: sed per modum beneuolentiæ vel deprecationis. Tertium vero est quod adiurare aliquem videtur ad quandam societatem pertinere, quam nobis cum demonibus contrahere nefas est. Ait enim Paul. i. ad Corinth. 10. Nolo vos socios fieri demoniorum. Argumentum autem hoc tantum conuincit quod per modum beneuolentiæ, non possumus illos adiurare: possumus tamen per vim compulsionis. Secundum autem argumentum amplio rem postulat sermonem: Cui vt alia nos duo adhibemus, arguitur sic: Cum energumenis à demonibus obfessis licet nobis collo-

quia conferere. Nam & exorcista & circumstantes multa illos interrogant. Immo exemplo Christi docemur id esse licitum: quippe qui Mar. 5. a demone sciscitatus est quodnam esset illi nomen, qui respondit, Legio. Quapropter D. Thom. quæst. 95. artic. 4. licitum esse autumat a demone sua sponte id offerente, propter aliorum vtilitatem, aliquid interrogare: hæc autem omnia speciem cuiusdam societatis præferunt: ergo eiusmodi societas non est illicita. Secundo (quod est argum. D. Tho.) arguitur. Si licitum esset demones adiurare, licitum perinde esset necromanticis suis incantationibus demones inuocare, cum tamen de hoc male audiant sintque adeo iure prohibiti. Tertio denique arguitur. Si non liceret demonum arte, eorumque reuelationibus vii, eo quod non licet cum illis habere commercium, sequeretur quod neque liceret ariolari per astra. Nam quam sæpissimè illuc se demones insinuant ad reuelandum futura, & occultos euentus: & tamen non proflus huiusmodi astrologi condemnantur, nec ab scholis profcribuntur. Primo argumento subnotatur exorcista, in quibus profectio multa sunt cauenda. Primum quod maxima ex parte neque diuina virtute, neque vero magica arte viuunt, sed sunt meri impostores, vt ego ipse plurimorum sum oculatus testis: sæpè enim fingunt demonia inde eijcere, vbi nul ù est atq. adeo pluriimæ muliercule demonio obsideri mentiuntur lucricâ: dicentes esse aias defunctorû quas infamant. Et ideo nisi aliquid intercesserit demonij documentum quod sit efficax, nulla est eis habenda fides, nempe nisi dum lingua loquantur peregrina vel adeo immobiles existant, vt multis hominum viribus dimoueri loco nequeant. Præterea neque longa inire colloquia cum illis licitum est. Fateor equidem, vt ad argumentum respõdeam vnum aut alterum verbum interrogare non esse mortale, sed quedam venialis curiositas. Attamen lōgos sermones cū illis habere, præterquam quod ad quandam eorum societatem virgere vñ periculosum est. Nam demones cum honori nostro & famæ infidentur, si aliquam forte veritatē dicunt, non id faciunt nisi ad diffamandū aliquem vel defunctum vel viuum, & sæpè circumstantes. Vnde Chryso. super illud Mar. 1. vbi Dominus spiritui immūdo dixit

Respõ. primar gumeti.

Chryso.

Argumeta a. la.

xii obmutescere, & exi ab homine. Salutiferum hoc, inquit, nobis dogma datur, ne credamus dæmonibus, quantumcumque denuntient veritatem. Quocirca superstitiosissimum neque vilo modo ferendum est, petere a dæmonibus signum in testimonium loci, vnde venit, aut quoddam nunquam in hominem a quo expellitur reueratur: est enim mendax & pater mendacij. Et ideo neque illi, neque suis signis & testimonijs vlla est adhibenda fides, sed solum virtute Dei repellendi sunt. Interrogari autem quidquam nisi a sanctissimis viris non debent, vtpote qui a Deo obtinere possunt vt eos veritatem fateri compellant, sicut fassi sunt Christo vbi dixerunt esse legionem. Postremò hic animaduertendum est quod quamuis exorcismus sanctæ res sint, & a Christo vsque & apostolis originem ducant, non tamen tam crebrò sperandi sunt eorum effectus quam tempore nascentis adolescentiæque ecclesiæ.

Nota de exorcismis.

Varia Magorum nomina.

Nam cum expulsio dæmonum per ecclesiæ ministros testimonium sit fidei, fit vt tunc temporis quando opus erat fidem per miracula stabilire, frequentius eiusmodi miracula aderentur. Modo autem firmato iam religione, non ita crebrò contingunt: neque adeo tamè exorcismorum religio contemnenda est. Circa secundum argumentum medianda sunt varia Magorum nomina, quæ tam iure can. 26. q. 5. quam iure civili. C. de maleficis & mathematicis, atque alibi sæpè denotantur. Sunt enim Necromantici sic dicti, quod in defunctorum cadaueribus secreta rimantur, *νεκρομαντεια* enim idem est quod cadauer, & *μαντεια* diuinitio: vel ideo quod per artè Magicam mortuos suscitare se autumant. Hydromantici verò qui per aque inspectionem diuinant. Sicut & Chiromantici de manuum lineamentis de moribus hominum iudicant. Iam verò Necromantici per Antonomasiam dicuntur, qui circulos faciunt & cælestes plagas captant ad inuocandum dæmones. Hi autem omnes ob id grauissimis censuris vtroque iure cõdemnantur, quod, vt ait in solutione secundæ D. Thom. magiam in hoc exercent, & dæmoniorum adminiculo ad res perdiscendas vtuntur sicuti & Aruspices: id est auium inspectores, & Phytones qui de occultis respondent. Est enim de omnibus istis hæc regula præ oculis habenda quod

eorū incantamenta non attestantur, quod dæmones, ceu hostes tractent, vt diuina virtute eos a maleficis arceant, sed potius tanquam familiares atque auxiliares hinc.

Tertium argumentum prolixioris egobat disputationis quam locus fert præferat. Duo tamen de istis astrologis affirmantur. Pius quod per astrorum obseruationem, & domos ac regiones quas ipsi delineant, quàmuis possit effectus naturalis veluti pluias & serenitates temporumque successus quadamtenus prospicere, haud tamen accidentarios effectus & cætus. Enimverò cum natura semper certis determinatisque periodis eorūdem operetur effectus, non possunt per causas naturales contingentia deprehendi, vt quod ab homine fodente sepulchrum thesaurus fortè reperiatur, aut quoddam fulmine quispiam, vel alia extraordinaria morte periturus. Et multominus per easdem causas futura contingentia vel occulta deprehenduntur quæ ex mera nostra voluntate pendent: eo quòd intellectus & voluntas incorporeæ potentie sunt ac potè ab impressionibus ecclesiasticis exemptæ. Nam corpus in spiritum nihil immediate imprimit. Vnde Aristoteles de anima text. 1. 50. contra illos quiuebant talem inesse hominibus voluntatem qualem in die inducit pater virorum doctorumque scilicet sol vel cœlum in die naturali ait in hanc opinionem inde fuisse lapsos quòd animam putaret esse sensum.

Quapropter cœli, causæ per se esse non queunt actionum liberi arbitrij. Et quantumuis imprimendo in corpus humanam possint circa complexiones aliquid facere, neque adeo circa sensus, qui cum sint animæ organa, possunt illam quodammodo inclinare. Tamen quoniam sensus les vites, vt 3. Ethic. auctor est Philoso. rationi obediunt, nulla inde necessitas libero arbitrio imponitur, sed contra cœlestes influxus potest homo operari. Atque eo præsertim quod educationes, & consilia cum iis aut illis hominibus, & potissimum a more Dei & gehennæ metus atque honoris cupiditas, & infamie timor, & alia id genus multa possunt hominum inclinationes & affectus permutare. Colligamus ergo cum D. Thom. secunda secundæ questione 64. art. 5. conclusiones duas quibus ad tertium argumentum rîdeatur. Prior, Licet illi per

alio.

SOTO
de Iustitia
Logica
DIII
13

astro- rum inspectionem de effectibus natu-
ralibus que ordinarie naturæ cursu sunt
aliquid iudicium capere, vt de serenitati-
bus, de pluujs, de pestibus, deq; id ge-
nus tempestatibus alijs. Hoc enim est de
effectibus per proprias causas iudicare: si-
cuti medici ex morborum malignitate de
futura morte iudicant. Posterior neque
de accidentarijs contingentibusque effe-
ctibus, neque verò de ijs que in nostro
sunt arbitrio per astro- rum consideratio-
nem potest iudicium nisi fallacissimum
ferri. Multoque minus valent eos qui oc-
cultissimè eumen aliquid commiserunt
illa scientia inuestigare, neque eorum
qualitates & indicia quibus deprehendan-
tur. Hæc enim astro- rum aspectus non
produunt. Quare Augu. lib. 4. conse-
ll. inquit Planetarios, quos mathemati-
cos vocant, consulere, Christiana & vera
expeti & amat. Hæc ille. Ratio autem est
quod diæmones cum homines videant
tam cupidos secreta agnoscendi, atq; illos
praesertim quorum ea interest scire, in
eiusmodi astro- rum iudicia ferenda omni-
solertia ire ingerunt. Præterquam quòd
eiusmodi astrologi adeò semper & fallun-
tur & fallunt, vt vix eos semel contingat
vnam veriam en proferre. Quare idem
Augu. inper. c. enc. ad literam, bono, in-
quit, Christiano, siue Mathematici siue qui
liber impè diuinantur, & maxime dicē-
tes vera cauendi sunt, ne consortio demo-
niorū animam deceptam pacto quodam
societatis inierant. In his autè astrologis,
vt lib. 5. dicere cepimus, attentissime inter
eorum scientiam discernendum est & eius-
dem scientiæ vsus. Enimverò quamuis
eis gratis, imò contra veritatem demon-
stratam concedamus quòd occulta possint
per suam scientiam inuestigare nihilomi-
nus eius vsus ad hoc applicate, vt occul-
ta crimina reuelent, est nouum peccatum
idemq; mortale & grauissimum contra iu-
stitiam. Est enim oculos peccatores pie-
ter ordinem iuris in famare. Demus enim
perinde astrologum scire quis furtum, aut
adulterium, aut homicidium fecit, ac si pro-
prijs oculis vidisset, profectò nihilominus
grauissimum illis peccatum est & Reipub-
licè perniciosissimum, illum detegere & reue-
lare. Præterquam quod ad nihil aliud
valet, quam vt inter homines infamiae
& iurgia serantur: quanquid enim iudici neu-

tiquam licet solo iudicio astrologi contra
quempiam procedere. Neque enim tran-
quillus status Reipu. in hoc consistit, vt oc-
cultis crimina, nisi ordine seruato iuris
inuestigentur. Fac nullum crimen com-
mitti posse occultissimè, quin illico fieret
manifestum, profectò neuiquam homi-
nes viuere possent. Si autem astrologis vl-
la daretur fides nullum esset occultum.
Igitur quamuis verissima semper diceret, Còdem
ob hoc ipsum essent citius & Reipublica
exterminandi, nisi se continerent ne vl-
lum vnquam infamia denotarent. Igitur
vt rem tandem concludamus, omnia ma-
gorum genera trino iure acerrimè con-
demnata sunt; diuino scilicet Pontificio, &
Cæsareo. Verba. n. sunt Deut. 18. Quando
Deu. 18
ingressus fueris terrā quā dominus Deus
tuus dedit tibi, caue ne imitari velis abo-
minationes illarum gentium: neque inue-
niatur in te qui lustrat filium suum, aut fili-
am, ducens per ignem, aut qui ariolos
scicitetur, & obseruet somnia atque augu-
ria, nec sit maleficus, nec incantator, neq;
per phytones consulat, nec diuinos, & que-
rat à mortuis veritatem. Omnia hæc abo-
minatur Dominus, & propter istiusmodi
scelera delebit eos in introitu tuo, & Ieu. 19.
19. Non declines ad Magos, neq; ab ari-
olis aliquid scicitemini, vt polluarini cum
eis. Et c. 20. Vir siue mulier in quibus phy-
tonicus, vel diuinationis fuerit spiritus,
morte moriantur, lapidibus obruent eos:
fanguinis eorum sit super illos. Hæc atque
aliq; id genus animaduersiones frequentes
exiant in veteri testamento aduersus om-
nes Magorum species. Erat enim populus
ille sic situentissimis occulta perscrutandi
& cognoscendi, ac subinde in itud idolo-
latræ genus propensissimus. Sed & lege e-
uangelica ecclesia anathematis gladio idè
genus hominum acerrimè impetit, vt pa-
tet 26. q. 5. per totum, videlicet can. si quis
ariolos, & omnibus subsequentibus vsque
ad can. nec mirum, arioli, a suspices, stella-
rum cursus obseruantes, & sortilegi, & in-
cantatores, & augures qui Gentilium idolo-
latræ sequi videntur: & pariter illi
qui cum illis fuerint conuersati, auxilia
aliqua à suis artibus petentes, anathema-
tizantur, excommunicantur, & ab eccle-
sia procul excluduntur. Et C. de male-
ficus, & mathematicis, l. artem geometriæ,
& l. nullus a suspex, & l. eorum, & l. nemo,
& in

Còdem
natio-
nes iu-
ris ad-
uersus
Magos.
Deu. 18
Ieu. 29
26. q. 5.
C. 3. ma-
lefic.

Augu.
Augu.
Medita-
tio de
Astrolo-
gum axi-
me cõsi-
deranda.

ut, quod
diuina
porus
sunt
oris ego
prælen
firmam
pferuan
ppli deo
natural
porum
picere,
& ead-
er centi
operes
llas na-
vt quod
theia
mine se
a mori
calem
ulta de
a volun-
s & vo-
ac po-
es exen-
bill in-
peler.
quitate
nitentem
um deo-
die ob-
ille col-
leniam
esse no-
quante
um pol-
ere, no-
anima
oio in-
s viret,
ni obo-
ribitio
uxat p-
estem
a ijs aut
or Del
cupidi-
us mal-
& affo-
um D.
6. 4. 10.
um r-
est per
bro.

& in summa per totum titulum. aruspices & magi seuerissimis legibus vindicantur. Nam l. etsi. eucleo dediti iubentur vngulis fulcantibus latera penas perferre proprio dignas facinore, & l. nemo supplicio etiam capitis puniri iubentur. Accedunt & leges regni nostri partita, 7. tit. 23. Hoc tñ ad no-
tauerim quosdam qui sinistra legem primam huius tituli intelligentes eam in fauorem Astrologorū allegare contendunt. Ait n. lex diuinationem, quæ sit per scientiam Astronomiæ non esse illicitam, sanè cum illa sit vna ex septem artibus liberalibus: Verba hæc tamen secundum tenorem duarum conclusionum quas proximè cū D. Tho. collegimus interpretanda sunt, videlicet, quòd illa scientia est licita ad iudicandum de pluuijs, aut pestibus ac tempestatibus quæ astrorum concursu certitudine naturali eueniunt. Haud tamen lex intelligit eandem scientiam esse licitam ad iudicandum de accidentalibus effectibus aut de illis quæ ex nostra voluntate pendent, & multo magis ad inquitendum per sonas occultas, quæ aliquod peccatum perpetrarunt. Imò huiusmodi Astrologos cū Necromanticis, & Diuinatoribus & Mathematicis comparat: quos subinde grauissimo iudicio condemnat. Et l. 3. supplicio capitis plectendos censet. Et idem habetur inter ordinationes regni tit. 8. c. 4. l. 1. & 2.

ARTICVLVS III.

Virum liceat adiurare irrationalem creaturam.

Postquam visum est tam Deum quæ homines & dæmones adiurari posse, sequitur postremò an irrationales quoque creaturas liceat adiurare, sicuti locustas & brucum nubesque atque alias tempestates. Et respondet D. Thom. suppositis distinctionibus duabus per tres conclusiones. Distinctio prior est, Adiuratio huiusmodi, aut refertur ad ipsam irrationalem creaturam in oratio & locutione ad illam dirigatur. Et de hoc est prima conclusio. Vanum esset irrationalem creaturam sic adiurare, vt sermo ad eam dirigeretur. Atque hanc probant argumenta tria D. Tho. Nam cum adiuratio non nisi per locutionem fiat, quam irrationales creature præcipere non valent,

frustraneum esset illas adiurare. Deinde adiuratio illis tantum cõpetit, quibus congruit iurare irrationales autem creature iurare non possunt: ergo neque adiurari. Ad hæc cum duplex videtur distinctio, scilicet, scilicet, & deprecatorius, & compulsiuus, prior vanus est respectu irrationalem creaturam, vt pote quæ nullum habent suarum actionum dominium, vt prece moueri queant: Posterior vero soli Deo competit, cuius solius imperij vt habetur Matt. 8. obediunt venti & mare: quare nos creaturis irrationabilibus nihil imperare possumus. Secundo modo fieri potest adiuratio, vt referatur ad eam à quo talis creatura agitur & mouetur nempe ad Deum, & dæmonem quorum actione licet diuersa ratione eiusmodi tempestates nobis ingruunt. Enimuerò eadem est actio agentis & eius rei quæ agitur & mouetur: sicut motus sagittæ, & ipsius est tanquam rei motus, & sagittantis tanquam eam mouentis. Quia propter motus tempestatis est motus ipsius tanquam rei motus. Dei autem tanquam primæ causæ omnium naturalium actionum: & præterea tanquam permittentis dæmonem eisdem irrationabilibus creaturis vti ad nobis nocendum. Hæc igitur de causâ statuitur secunda conclusio. Dupliciter iure possumus irrationalem creaturam adiurare. Vno scilicet modo adiurationem per modum deprecationis ad Deum dirigendo: & alio modo dirigendo eam ad dæmonem per modum compulsionis. Atque prior modus pertinet ad eos qui diuina inuocatione citra exorcismos miracula faciunt: sicuti de Simone & Iuda legitur qui dracones adiurarunt, precipites eis vt in desertum sederent, posterior vero pertinet ad exorcistas. Tertia conclusio: Nequaquam licet dæmones in euentibus diuinitibus adiurare quasi auxilium ab eis implorando. Possent enim vt modo dicebamus vnus dæmon alium arceere, & dæmones nubila colligunt rogatu nostro cessare, sed hoc esset eos vt Deos colere, quòd ingens esset apostasie crimen.

Secunda & tertia conclusiones certissime sunt, neque vili præferunt dubio quod sit disputatu dignum. Prima vero quæ nihil sit minus certa, est tñ memoria penitus contra quorundam abusum committenda. Nèpe vt in eiusmodi adiurationibus, quas vulgus coniurationes appellat, quas

bruci locustarum, & nubium adiuratio nō ad huiusmodi res dirigitur: sed vel ad Deū per modum deprecationis, vt dignetur nō isti misereri, demonisque cohibere, qui eius permissa eiusmodi tēpestates in nos obmoliuntur. Et hic est optimus omnium modus eiusmodi cladib. occurrendi. Quod si adhibeantur exorcismi, non intelligantur aduersus res irrationales dirigi, sed aduersus daemones, vt in virtute Dei cessent nobis esse infestos. Hoc aduersus illos adnotauerim, qui potius impostores, & incantatores sunt, quā exorcistæ: nempe qui cum nubibus, & locustis, & brucis, cumq; alijs eiusmodi bestiolis pugnare contendunt, ac si eorū colloquia perciperent, aut in ipsarū nubium aut locustarū potestate esse cessare. Quin verò litem cum locustis contestantur, patronosq; & aduoca-

tos & procuratores illis creant, qui causam ipsarū defendant, illasq; coram iudice accusant: à quo conuincuntur, condēnantur anathematizantur, & excommunicantur: cum ipsi potius adiuratores excommunicandi essent, atq; in vltimas insulas relegādi. Nam si contra vermiculos loquuntur, quid illi intelligūnt? Sin verò cōtra daemones, quid opus est illos ordine iuris oppugnare? Sane cum nostri sint publici hostes qui nullo iure, sed solam suam nequitiam in nos exercent. Atq; ad eō tanquā mani festarios inimicos nostros sola virtute Dei armatis licet nobis illos propulsare. Haud ergo iudices & ecclesiastici & ciuiles (nam vtriusque res incumbit) in huiusmodi impostores, & praestigiosos animaduertere negligāt: quippe qui religionem Christianam irrisioni exponunt.

FINIS LIBRI OCTAUI

FR. DOMINICI SOTO
SEGOBIENSIS, THEOLOGI,
Ordinis Prædicatorum,
Liber Nonus de Iustitia & iure.
PROEMIVM.

IN septimo libro, vbi religionis argumentum ingressi sumus, de voto a nobis disputatum est: nempe de his que homo Deo suapte sponte pollicetur, atque adeo de sacerdotibus qui diuinis peragendis sacrificijs mancipantur, in proximo de iurandi religione. Subsequitur ergo secundum ordinem ibidem propositum, vt de illis dicamus que mortales religionis vinculo eidem Optimo Deo reddere constringuntur: vt potè de oblationibus ac de decimis, que substantia sunt & alimonia sacerdotū: ac subinde de vitio simoniae, quo aditus eiusdem sanctæ & Ecclesiæ pollui solent. Oblationum autem decimarumque tractationē nequimus aliunde apertius ac subinde pulchrius auspicari, quā ab earum radice & fundamento, nempe a sacrificijs, que non modo Christiani, verum vniuersi mortales Deo suo iugiter offerre tenentur. Est n. sacrificium, oblationum suprema ad quā relique vniuersæ referuntur. Quare duas sacrificiorum quæstiones præmittere oportet: vnam in genere, atque alteram in singulari.

Soto, de Iust. & iure. Ecc QVÆ.